

RĂZBOIUL FRANCO-PRUSAC ȘI COMUNA DIN PARIS REFLECTATE ÎN PRESA GERMANĂ DIN SIBIU

Războiul franco-prusac (1870-1871) și, în contextul acestuia, geneza, existența și înfrângerea Comunei din Paris reprezintă momente marcante ale istoriei universale moderne. Tema în sine a generat, încă din perioada contemporană evenimentelor, o bogată și variată bibliografie, de la lucrări ce s-au impus prin cantitatea și acribia științifică a informațiilor aduse și până la mai modeste luări de poziție, relatări de fapte și detalii, ce concură la întregirea imaginii acestei etape istorice de seamă a celor două mari popoare europene - Franța și Germania¹.

La sfârșitul deceniului al șaptelea al secolului trecut Franța trăia ultima perioadă de criză, ce se manifesta cu o profunzime maximă, a celui de-al doilea imperiu. Deși țara continua să aibă, în virtutea tradiției, un cuvânt de spus în politica continentală, starea de fapt a acesteia prevestea o curândă prăbușire.

Pe de altă parte, victoria Prusiei de la Sadova (1866) grăbea sfârșitul dominației austriece din cadrul Confederației germane. Prin abila politică diplomatică a lui Otto von Bismarck, statul prusac își asigura supremația în cadrul Federației statelor din nordul țării. În acest sens se încheia o serie de tratate care, în eventualitatea unui conflict militar european, urma să-i asigure Prusiei sprijinul regiunilor situate în centrul și sudul Germaniei: Bavaria, Württemberg, Baden și Hessen.

Unificarea politică a Germaniei în jurul și sub conducerea Prusiei, vechiul vis ce devenea treptat o realitate prin acțiunea constantă a lui Bismarck, întâmpina însă opoziția fermă a altor state germane. Teoriile lor reprezentau zona unde religia catolică înregistra o mai largă răspândire în sânul populației.

Având drept scop anihilarea poziției centrifuge a acestora, Bismarck cultiva cu mare abilitate un sentiment mult mai puternic decât cel religios, și anume cel național, manifestat prin ură contra Franței. Printr-un război comun al tuturor statelor germane, îndreptat împotriva Franței, se garanta unificarea acestora, vis rămas neîmplinit încă de la pacea westfalică. În calculele lui Bismarck, Franța urma, în mod absolut necesar, să apară drept agresorul Prusiei. Și ea, într-adevăr, cade în "plasa" politică fin țesută de către viitorul cancelar². André Castelot, referindu-se la acest moment, remarcă: "Printr-o neînchipuită suită de acte necugetate și hotărâri nechibzuite, Napoleon al III-lea, împărăteasa Eugenia, mai mulți miniștri francezi, au făcut jocul cancelarului prusian, căzând, cu capetele adormite, în capcana pe care acesta le-o întindea"³. Se găsea astfel, după ani de căutări, un bun prilej pentru "cauza germană".

Afirmarea crescândă a Prusiei pe continent, în imediata apropiere a granițelor franceze, nu era văzută cu ochi buni la Paris. Franța privea cu invidie, fiind, în același timp, panicată de măsurile luate de către Helmuth von Moltke privitoare la organizarea exemplară a armatei prusace⁴.

¹ Evenimentele au atras și atenția istoriografiei românești, mai vechi sau mai recente. Spicuum, în acest sens, câteva titluri: M. Anagnosti, *La république en France*, București, 1871; A. Bujoru, *Resbelulu franco-teoticu din 1870-1871*, Gratz, 1872; D. Brătianu, *Napoleon al III-lea*, București, 1873; Gh. I. Brătianu, *Napoleon III et les nationalités*, Paris-București, 1934; G. Bibescu, *Feldzug von 1870. Belfort, Reims, Sedan. Das VII. Corps der Rheinarmee*, Leipzig, 1877; N. Copoiu, *Istoria Comunei din Paris*, București, 1971; Gh. Cristea, *La guerre franco-allemande et le mouvement républicain de mars 1871 à Bucharest*, în *R. R. H.*, nr. 2/1964; idem, *Date cu privire la ecoul și aniversarea Comunei din Paris în România (1871-1944)*, în *Studii*, nr. 3/1961; N. Iorga, *Istoria poporului francez. O încercare de explicație*, București, 1919; T. Lăzărescu, *Chestiunea Alsaciei și Lorenei*, în *C. L.*, 47, 1913; I. Manolescu, *Războiul franco-german din 1870-1871. Sumar al tuturor operațiunilor*, București, 1913; C. Mureșan, *Comuna din Paris*, în *A. I. I. A.*, Cluj, 14, 1971; D. N. Preda, *Istoria rezbelului franco-german din anul 1870-1871 tratată în revistă după datele cele mai pozitive*, I-IV, București, 1871; D. Rozenzweig, *Comuna din Paris*, București, 1968; Al. Socec, *La guerre franco-allemande. Recueil par ordre alfabétique des événements de 1870-1871*, București, 1983.

² Vezi J. Droz, *Histoire diplomatique de 1648 à 1919*, Paris, Dalloz, 1972, p. 418-422 (capitolul *Histoire diplomatique de la guerre de 1870*).

³ A. Castelot, *Depeșa de la Ems*, în *Magazin istoric*, anul IV, 1970, nr. 10 (43).

⁴ S. Haffner, W. Venohr, *Preussische Profile*, Erwiteste Neuausgabe, Frankfurt/M-Berlin, Verlag Ullstein G.M.b.H., 1986, p. 118-141 (despre viața și activitatea lui Helmuth von Moltke, 1800-1891).

Declanșarea războiului, considerat de către guvernanții parizieni a fi, fără îndoială, unul victorios, era menit a stopa ascensiunea statului prusac și, în același timp, a deturna atenția populației franceze de la dificila stare a națiunii de la acea dată.

În seara zilei de 13 iulie 1870 Bismarck lua parte la dineul de la Ministerul de Externe. Împreună cu el se aflau Albrecht Roon, ministrul de război al Prusiei și von Moltke, șeful Statului Major al Armatei. Este ziua în care sosește telegrama lui Wilhelm I, aflat în concediu la băile de la Ems. "Depeșa de la Ems", trunchiată și dată publicității de către Bismarck, declanșează conflictul dintre cele două țări. Astfel, la 19 iulie 1870, Napoleon al III-lea, împăratul francez, declară război Prusiei. Ostilitățile izbucnite la această dată, deși limitate la cele două țări, marchează debutul unei rivalități acerbe care va sta la baza celor două mari conflagrații mondiale ale secolului nostru⁵.

Presa transilvană românească a timpului, în ansamblu ca și cea sibiană, înregistrează prompt, prin materiale explozive sau teoretice, evenimentele ce se desfășurau în Franța, făcând o analiză a cauzelor generatoare ale conflictului, urmărind derularea, enunțând aprecieri față de însemnătatea momentului. În ce privește Comuna din Paris, sunt de menționat numeroase evocări, amintiri, anchete, medalioane biografice, extrase din lucrări beletristice în proză sau versuri. Toate acestea concură, în general, la reliefarea și reflectarea unei opinii publice progresiste.

Spre deosebire, publicațiile de limbă germană din Sibiu sunt mai rezervate, exprimând, firesc, cu mici excepții, punctul de vedere, interesele burgheziei săsești. Există totuși și în acestea o bogăție de date care se constituie ca o ilustrare grăitoare a ecoului imediat pe care evenimentele respective l-au avut inclusiv în rândul acestei populații, ele fiind comentate cu mult interes, uneori chiar zi de zi.

Astfel, prin cele două rubrici permanente ("Wochenschau" și "Kriegschronik") prezente în coloanele sale, publicația sibiană *Siebenbürgisch Deutsches Wochenblatt* urmărea îndeaproape evoluția evenimentelor ce se derulau între cele două state angrenate în acest război: "Viața merge înainte. Dintr-o pace adâncă ne-am trezit într-o dimineață pentru a afla că unul din puternicii Europei a avut un vis urât. Două popoare stau sub arme față în față. Războiul a pornit [...] două state dezvoltate din punct de vedere militar de luni au pornit unul asupra altuia într-un război de nimicire"⁶.

La rândul-i, prezentând situația ivită în plan european, *Siebenbürgische Blätter* oferă cititorilor, spre știință, Proclamația lui Napoleon al III-lea adresată poporului francez și apoi, după ce menționează starea de neutralitate a Austro-Ungariei, abordează frontal declanșarea conflictului⁷.

La doar trei zile de la prima confruntare în teren (de la Saarbrücken, din 3 August 1870) a celor două combatante, același ziar insera un articol cu titlul *Die Aktion beginnt (Acțiunea începe)*⁸, menționând că cele două grupări antagoniste (adică guvernării) se află situate în fruntea unor mari și nobile popoare, care dețin un loc de onoare în evoluția civilizației. Și că amândouă aceste popoare, chemate, de fapt, a marșa împreună în avangarda umanității civilizate, se comportă acum ca barbarii, hăcuindu-se reciproc.

Așteptările optimiste ale cercurilor conducătoare franceze în legătură cu șansele războiului au fost total dezmințite chiar din primele bătălii. Starea de pregătire a armatei franceze, la care se adăuga lipsa de scop a războiului, s-a dovedit a fi departe de a corespunde ambițiilor lui Napoleon al III-lea și declarațiilor laudăroase ale miniștrilor săi. Consecința directă a acestei situații a fost rapidă înfrângere. Într-o lucrare de sinteză privind istoria Franței se face următoarea mențiune: "Primele ciocniri au fost însă adevărate dezastre. În timp ce germanii își grupează strict forțele în trei armate masate între Mosela și Rin, francezii și le împrăștie pe ale lor pe toată granița franco-germană, de la Mosela până la Basel. Nu aveau nici un plan definit, plănuiau doar o vagă ofensivă în sudul Germaniei. Moltke, dimpotrivă, știa foarte precis ce vrea"⁹.

⁵ P. Gaxotte, *Histoire d'Allemagne*, Paris, Flammarion, 1975, p. 520-521, A. Castelot, *op. cit.*, în *loc. cit.*

⁶ *Siebenbürgisch Deutsches Wochenblatt*, III, nr. 30, 27 iul. 1870.

⁷ *Siebenbürgische Blätter*, IV, nr. 60, 27 iul. 1870.

⁸ *Ibidem*, nr. 63, 6 aug. 1870.

⁹ J. Madaule, *Istoria Franței*, vol. II, București, 1973, p. 337.

Prusacii trec la atac. În mai puțin de două zile își asigură controlul asupra Alsaciei. La 4 august, Moltke cucerește Wissenburg, iar în ziua următoare Strassbourgul. Frossard, care a așteptat în zadar ajutorul lui Bazaine, este înfrânt la Forbach.

În confruntarea următoare, de la Froeschwiller (6 august 1870), Mac Mahon, aflat în fruntea celei mai mari părți a armatei din Alsacia, este obligat să se retragă din fața impetuoasei armate prusace¹⁰. Ziua nefastă de 6 august consemnează și o altă bătălie, despre care Jacques Madaule face următoarea remarcă: "De data aceasta nu mai putea fi învinovățit norocul că-i trădează pe francezi, cu atât mai mult cu cât [...] la Forbach, corpul de armată al lui Frossard a fost de asemenea bătut. *Inferioritatea armatei franceze sărea în ochi* [subl. n., L. G.]"¹¹.

După aceste insuccese francezii evacuează zona Alsaciei, grosul armatei fiind trecut sub ordinele mareșalului Bazaine, care concentrează trupele în jurul fortăreței Metz¹². În aceste condiții, două armate germane pornesc în urmărirea lui Mac Mahon, iar o a treia, aflată sub comanda prințului Frederic-Carol, urmărea blocarea în Metz a armatei de 180.000 de soldați a lui Bazaine. Între 12 și 18 august, au loc o serie de bătălii în zona Metz-ului, la Borny, Gravelotte, Saint-Privat și Rezonville¹³, "care au avut drept rezultat închiderea armatei franceze în fortăreață, făcând imposibilă orice manevră de anvergură"¹⁴. *Siebenbürgische Blätter* își manifesta surprinderea față de rapiditatea cu care "victoriile prusace s-au succedat mai ușoare decât cineva și-ar fi putut închipui"¹⁵. Același număr al ziarului cuprinde și o biografie a mareșalului Bazaine, comandantul suprem al trupelor franceze. La 24 august 1870 publicația *Siebenbürgisch Deutsches Wochenblatt* scria: "În această săptămână istoria universală a înregistrat o dare înapoi a civilizației. Primul act al îngrozitorului spectacol s-a jucat pe Saar și Rhin"¹⁶.

La 1 septembrie, după ce ocupă Alsacia și Lorena, armata germană încercuiește la Sedan un important efectiv al celei franceze, silind-o să capituleze (2 septembrie). În pofida pierderilor înregistrate (9000 de soldați și ofițeri), victoria e de partea prusacilor, care-l obligă pe Napoleon al III-lea să abdice (aproximativ 100.000 francezi cad prizonieri, pe lângă o importantă captură de război). Napoleon este dus la castelul Wilhelmshöhe - de lângă Kassel -, unde i se rezervă locul prizonieratului¹⁷.

Evenimentele de la Sedan au dus deci la prăbușirea regimului bonapartist. *Siebenbürgische Blätter* publica un articol semnificativ prin chiar titlul său, *Catastrofa de la Sedan*, ce sublinia faptul că bătălia de la Sedan reprezintă un succes neașteptat al prusacilor asupra francezilor¹⁸. O analiză a cauzelor care au dus la această înfrângere determină pe Phillippe Séguin să remarce: "Căderea lui Napoleon nu se datorează decât în aparență evenimentelor exterioare. De fapt totul a pornit dinlăuntru. Franța și-a pregătit înfrângerea. Din inconștiență și din lipsă de vlagă. Pentru că s-a amăgit asupra capacității sale de împotrivire. Pentru că a refuzat să consimtă la efortul necesar apărării intereselor sale"¹⁹.

¹⁰ *Ibidem*.

¹¹ *Ibidem*.

¹² D. Raff, *Deutsche Geschichte. Vom alten Reich zum vereinte Deutschland*, ediția a II-a, München, Wilhelm Heyne Verlag, 1987, p. 175.

¹³ N. Copoiu, *op. cit.*, p. 32.

¹⁴ J. Madaule, *op. cit.*, p. 338.

¹⁵ *Siebenbürgische Blätter*, IV, nr. 67, 20 aug. 1870; vezi și *Siebenbürgisch Deutsches Wochenblatt*, III, nr. 35, 31 aug. 1870.

¹⁶ *Siebenbürgisch Deutsches Wochenblatt*, III, nr. 34, 24 aug. 1870.

¹⁷ *Deutsche Geschichte*, vol. II, Berlin, V. E. B. Deutscher Verlag der Wissenschaften, 1965, p. 469. Vezi și L. Gall, *Europa auf dem Weg in die Moderne. 1850-1890*, ed. a II-a, München, R. Oldenbourg Verlag, 1989, p. 61 (referindu-se la bătălia de la Sedan și la capitularea lui Napoleon al III-lea, autorul afirmă că în urma acestor evenimente "războiul își schimbă caracterul"); H. Holborn, *Deutsche Geschichte in der Neuzeit*, vol. II, Frankfurt am Main, Fischer Taschenbuch Verlag, 1981, p. 452.

¹⁸ *Siebenbürgische Blätter*, IV, nr. 72, 7 sept. 1870.

¹⁹ Ph. Séguin, *Ludovic Napoleon cel Mare*, București, Editura Fundației Culturale Române, 1994, p. 337.

Știrea capitulării de la Sedan provoacă nemulțumirea parizienilor, ce afluează spre o răscoală, declanșată la 4 septembrie 1870, dată ce rămâne înscrisă în istorie ca momentul nașterii celei de-a treia republici franceze. Evenimentele importante marchează această zi la Paris: ocuparea de către popor a palatului Corpului legislativ, eliberarea deținuților politici din închisori, precum și arborarea drapelului roșu pe Palais-Bourbon. Rezultatul principal al insurecției populare de la 4 septembrie a fost constituirea unui guvern republican.

Primele știri asupra Comunei le dă ziarul *Siebenbürgische Blätter* prin articolul *Republica franceză*, care sublinia faptul că această mișcare nu se limita doar la capitală, ci cuprindea și orașele din sudul țării, unde forțele democratice fiind numeroase "au aruncat peste bord drepturile monarhiste". "Întreaga Franță - se mai scria - a ridicat steagul dreptății rupând și aruncând lanțurile în care până atunci fusese încorsetat", prefigurându-se faptul că o "luptă dură și grea sta în fața republicii". Se făceau în continuare referiri la poziția guvernului republican, care declara, în mod categoric, că nu va încheia pace cu Prusia atâta timp cât invadatorul se va afla pe teritoriul Franței²⁰.

Pe de altă parte, într-unul din numerele sale, *Siebenbürgisch Deutsches Wochenblatt*²¹ publica telegrama adresată de către Wilhelm Frederic, regele Prusiei, soției sale Augusta, în care se făcea o descriere a bătăliei de la Sedan. Gazeta comenta succesul subliniind captura impresionantă în prizonieri și materiale: tunuri, mitraliere, puști etc. Aceeași publicație, la rubrica "Săptămâna", referindu-se la asedierea capitalei franceze, consemna următoarele: "Parisul își cântă monologul său ca Robinson în mare și singurul răspuns la chemarea sa este bubuitul tunului german. Istoria universală consemnează un extraordinar capitol despre însingurare"²².

În împrejurările noi de după 4 septembrie 1870, caracterul războiului purtat de Franța a schimbat și starea de spirit a păturilor largi ale poporului francez. Totodată, în sprijinul francezilor se ridică acum cercuri progresiste ale vremii din alte țări. *Siebenbürgische Blätter*, după ce furnizează știri de pe câmpurile de luptă²³, arată că însuși G. Garibaldi, eroul mișcării de eliberare din Italia, a intrat ca voluntar în oastea franceză, conducând un corp de armată compus în majoritate din democrați străini²⁴.

Speranța într-o pace apropiată, după cum arată ziarul, este de-a dreptul iluzorie. Prusacii se pregăteau pentru încartiruirea trupelor pentru iarnă, cu intenția unei campanii rapide în primăvara lui 1871. Tot în aceeași publicație întâlnim și biografiile lui Mac Mahon și Gambetta.

Ocuparea orașului Orléans este apreciată de către *Siebenbürgische Blätter* de o certă valoare pentru armata germană, datorită importanțelor sume de bani cât și proviziilor alimentare de tot felul care i-au căzut pradă²⁵. Iar *Siebenbürgisch Deutsches Wochenblatt*, la rubrica "Săptămâna", anunță capitularea orașului Metz. Evenimentul este considerat de către gazeta sibiană drept cel mai răsunător succes al armatei prusace, desigur după victoria de la Sedan²⁶.

La 19 septembrie armatele germane au realizat joncțiunea, izolând astfel total capitala de provincie. Asediul Parisului și bombardarea acestuia își găsesc locul cuvenit în coloanele aceluiași *Siebenbürgisch Deutsches Wochenblatt*²⁷, care consemnează: "De peste o săptămână sute de tunuri germane aruncă o ploaie de bombe asupra sistemului de apărare a capitalei asediate". O altă publicație sibiană, referindu-se la același eveniment, îi dedică un larg articol sub titlul *Das Bombardement von Paris (Bombardamentul Parisului)*. Se sublinia faptul că tirul susținut al tunurilor prusace provoca distrugerii materiale incalculabile și pierderi de vieți omenești însemnate²⁸.

²⁰ *Siebenbürgische Blätter*, IV, nr. 73, 10 sept. 1870.

²¹ *Siebenbürgisch Deutsches Wochenblatt*, III, nr. 37, 14 sept. 1870.

²² *Ibidem*, nr. 39, 29 sept. 1870.

²³ *Vom Kriege*, în *Siebenbürgische Blätter*, IV, nr. 82, 12 oct. 1870.

²⁴ *Ibidem*, nr. 86, 26 oct. 1870 (se publică aici proclamația lui G. Garibaldi, adresată poporului francez la 14 octombrie 1870).

²⁵ *Ibidem*, nr. 84, 19 oct. 1870.

²⁶ *Siebenbürgisch Deutsches Wochenblatt*, III, nr. 44, 2 nov. 1870.

²⁷ *Ibidem*, IV, nr. 2, 11 ian. 1871. Vezi și H. Holborn, *op. cit.*, p. 453.

²⁸ *Das Bombardement vom Paris*, în *Siebenbürgische Blätter*, V, nr. 6, 21 ian. 1871.

Pentru a umili o dată în plus Franța, la 18 ianuarie 1871, în renumita Sală a oglinzilor de la Versailles, Wilhelm se proclamă împărat al Germaniei, inaugurând prin aceasta cel de-al doilea Reich²⁹.

La 28 ianuarie 1871, după un asediu care s-a prelungit pe parcursul a patru luni și 12 zile, s-a semnat armistițiul, moment consemnat de *Siebenbürgische Blätter*³⁰. Textul integral al acestuia, semnat de către Otto von Bismarck și Jules Favre, face obiectul unui articol din publicația sibiană.

Scurt timp după această dată, la 26 februarie, s-au semnat la Versailles preliminariile Tratatului de Pace. Acestea cuprindeau 18 articole, fiind semnate din partea Franței de către Jules Favre, ministrul de externe, de Pouyer-Quartier, ministrul de finanțe și de către un membru al Adunării Generale, iar din partea Germaniei de către Otto von Bismarck și de contele Harry d'Arnim. Franța pierdea Alsacia și Lorena, obligată fiind a plăti o despăgubire de 5 milioane franci aur. Deocamdată, o parte din teritoriul Franței urma să fie ocupat de trupe germane, retragerea lor fiind condiționată de ritmul de plată a datoriilor de război. Tratatul cuprindea și un articol adițional cu privire la drumurile rutiere și la căile ferate din zonele cedate.

Data de 18 martie reprezintă transferul la Paris al puterii politice din mâinile guvernunților burghezi în mâna reprezentanților poporului. Guvernul Thiers părăsește orașul. Într-o telegramă a unui corespondent de presă austriac, preluată de *Hermannstädter Zeitung*³¹, se anunța proclamarea Comunei; ziarul consemnează cu lux de amănunte evoluția situației din capitala Franței. Ziua aceasta, se încheia, în paralel, prin fuga din capitală a guvernului și prin ocuparea de către popor și reprezentanții acestuia a principalelor sedii politice și administrative. Gazeta sibiană amintește, pe scurt, și despre manifestările Comitetului Central al Gărzii naționale. *Hermannstädter Zeitung* nu beneficia de o rubrică special destinată unor atari evenimente, similară cu a celorlalte publicații sibiene, dar la partea de știri externe, "Vom Ausland", ea selecta și insera datele cele mai semnificative.

Și restul presei sibiene de limbă germană oferă detalii privind alegerea, instaurarea și constituirea Comunei.

Dar *Siebenbürgisch Deutsches Wochenblatt* comenta noua stare de lucruri din Paris, schimbarea puterii în favoarea celor mulți pe un ton cu nuanțe ironice, rece și în același timp temător. Se desprinde îngrijorarea față de eventualitatea producerii unor evenimente similare și în alte zone geografice ale Europei, inclusiv Transilvania³².

Atenția presei sibiene germane era captată în mod special de evenimentele ce se desfășurau la Paris, neglijându-se altele ce se petreceau în restul Franței (cum ar fi proclamarea și înfrângerea rapidă a Comunei la Lyon, Marsilia și Toulouse). Dar chiar și unele aspecte tangente activității Comunei (rolul cluburilor și al organizațiilor de femei în cadrul acesteia etc.) au fost trecute cu vederea.

În schimb se vor face referințe la războiul civil dintre Comună și guvernul Thiers de la Versailles, care a început în 2 aprilie, prin bombardarea cu obuze de artilerie a Parisului, consemnată de *Hermannstädter Zeitung*³³. Același ziar, printr-o suită de articole intitulate chiar *Războiul civil din Franța*, sublinia situația dificilă a populației pariziene, arătând, de asemenea,³⁴ că, după mai multe zile de conflict, comunarzii se țineau pe poziții, iar trupele versailleze nu s-au dovedit capabile să întreprindă un atac decisiv. În numărul din 18 aprilie 1871 al publicației se insera și o corespondență

²⁹ P. Gaxotte, *op. cit.*, p. 525.

³⁰ *Siebenbürgische Blätter*, V, nr. 11, 8 febr. 1871.

³¹ *Hermannstädter Zeitung*, an 69, 21 mart. 1871.

³² *Siebenbürgisch Deutsches Wochenblatt*, IV, nr. 14, 5 apr. 1871. Vezi și *Siebenbürgische Blätter* (V, nr. 27, 5 sept. 1871), care ia act de eveniment prin articolul intitulat *Die Proklamierung der Kommune*, în care descrierea entuziasmului maselor se exprima deosebit de plastic: "Însuși cerul pare să ia parte la această manifestație".

³³ *Hermannstädter Zeitung*, anul 85, nr. 88, 13 apr. 1871 (se subliniază aici că operațiunile militare îndreptate împotriva Parisului s-au soldat cu ocuparea de către versaillezi a fortului Issy, urmare a cărui fapt "situația comunarzilor devine nesigură, incertă, îndoielnică").

³⁴ *Ibidem*, nr. 92, 18 apr. 1871.

preluată din ziarul *Times*, prin care se informa despre ocuparea fortului Vauves de către trupele lui Mac Mahon.

Comentând, de asemenea, războiul civil, *Siebenbürgisch Deutsches Wochenblatt*³⁵ arăta că, după patru luni de asediu din partea prusacilor, acest atacator s-a schimbat prin altul, respectiv armata guvernului de la Versailles, ceea ce după părerea organului de presă respectiv, prin turnura de război fratricid luată, constituia o aberație în istoria războaielor.

Derularea conflictului survenit în Comună și versaillezi este urmărită și de ziarul *Siebenbürgische Blätter*³⁶. În articole ca *Pariser Zustände* sau *Der Kampf vom Paris*, ziarul amintit oferă detalii privind desfășurarea ostilităților.

În numerele ei de la sfârșitul lunii aprilie și de pe întreg cuprinsul lunii mai, presa sibiană urmărește, cu stăruință, evoluția evenimentelor de la Paris, precum și încheierea păcii dintre Franța și Prusia. Pentru a întregi informația furnizată cititorilor, sunt preluate știri și comentarii apărute în presa europeană: *Daily Telegraph*, *Times*, *Univers*, *Le Temps*, *Independence de Belgique*, *Kölnischer Zeitung*, *Züricher Zeitung* etc.

În pofida bombardamentelor susținute ale artileriei versailleze, Parisul avea un aspect calm, liniștit, în acea zi de 21 mai 1871. Prin trădare sau neglijență, poarta Point du Jour, rămasă fără pază suficientă, este locul de pătrundere în Paris a trupelor lui Thiers. Parisul era invadat, dar nu ocupat: urmează "săptămâna sângeroasă" a sfârșitului de mai 1871. Referindu-se la aceste momente *Siebenbürgisch Deutsches Wochenblatt*³⁷ menționa faptul că Parisul devenise o torță uriașă, un cimitir, făcând comparație cu incendierea Moscovei la 1812, cu specificația că în timp ce în capitala Rusiei își găseau moartea inamicii, în Paris se înmormânta patria însăși.

Sângerosul episod face obiectul și al altor articole publicate de presa germană sibiană. Cu titlul *Sfârșitul Comunei din Paris*, atât *Hermannstädter Zeitung* cât și *Siebenbürgische Blätter* publică ample articole³⁸. Același *Hermannstädter Zeitung*³⁹, într-o suită de articole intitulate *Die Schreckentage in Paris*, dă o imagine jalnică, dar veridică, a Parisului acelor zile: nu exista casă care să nu poarte urmele luptelor, ale focurilor sau ale gloanțelor, răniții erau aruncați de-a valma cu morții, în gropile comune, exista pericolul izbucnirii unei epidemii.

Parcurgând felul în care cele două evenimente din anii 1870-1871 au fost ilustrate de presa germană din Sibiu, bogăția de date pe care aceasta le furnizează ne îndreptățește să afirmăm că, în pofida amprentei factologice ce caracterizează articolele publicate și a unor tente subiective în favoarea prusacilor, ele constituie o sursă valoroasă de informații.

LUCIAN GIURA

DER FRANZÖSISCH-PREUBISCHE KRIEG UND PARISER KOMMUNE IN DER HERMANNSTÄDTEN DEUTSCHEN PRESSE

ZUSAMMENFASSUNG

Der französisch-preußische Krieg (1870-1871) und, in diesem Zusammenhang, die Entstehung, Geschichte und die Niederlage der Pariser Kommune sind bedeutende Ereignisse der modernen Weltgeschichte. Die vorliegende Studie untersucht das genannte Thema, die Nachrichten und die Vermerke in der Hermannstädter deutschen Presse. Die reichhaltigen Daten der Hermannstädter Periodika widerspiegeln unmittelbar das Echo, welches die genannten Ereignisse hervorriefen, die mit viel Interesse, geradezu laufende Nachrichten veröffentlichten.

³⁵ *Siebenbürgisch Deutsches Wochenblatt*, IV, nr. 16, 19 apr. 1871. În nr. 17, din 16 apr. 1871, al aceleiași publicații sibiene se exprima din nou opinia că este vorba de un război fratricid fără sens.

³⁶ *Siebenbürgische Blätter*, V, nr. 31, 19 apr. 1871; *ibidem*, nr. 33, 26 apr. 1871.

³⁷ *Siebenbürgisch Deutsches Wochenblatt*, IV, nr. 22, 31 mai 1871.

³⁸ *Hermannstädter Zeitung*, an 85, nr. 130, 2 iun. 1871; *ibidem* nr. 131, 3 iun. 1871; *Siebenbürgische Blätter*, V, nr. 44, 3 iun. 1871.

³⁹ *Hermannstädter Zeitung*, an 85, nr. 134, 7 iun. 1871.